

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-04-11

Diarienummer SMF-2023-05940

Handläggare

Anders Grönberg

Telefon: 031-365 59 85

E-post: anders.gronberg@stadsmiljo.goteborg.se

Göteborgsförslag 12798: Kostnadsfria mensskydd på Stadens offentliga toaletter

Förslag till beslut

Göteborgsförslag 12798 genomförs inte.

Sammanfattning

Förvaltningen har fått i uppdrag av nämnden att utreda ett Göteborgsförslag om att införa gratis mensskydd på allmänna toaletter i staden. I dagsläget är det Göteborgs Stad som äger de 20 byggnader i vilka Stadens 45 offentliga toaletter inryms. Tjänster som städning, drift och service av toaletterna utförs däremot av en upphandlad leverantör.

Förvaltningen har tillfrågat sin nuvarande leverantör av tjänster kring toaletterna om de skulle kunna utföra det som kommer av att genomföra förslaget, nämligen att tillhandahålla mensskydd samt förvaring och regelbunden påfyllnad av desamma. Leverantören ställde sig inledningsvis positiv till idén både principiellt och praktiskt, men avrekommenderade ett genomförande efter att ha undersökt erfarenheterna från liknande försök. När detta prövades i Stockholm uppstod problem med vandalisering.

Sammantaget skulle det hela sannolikt medföra för mycket extra arbeten med reparationer, extra påfyllnad av skydd samt städning och tillhörande kostnader för att kunna rekommenderas. Förvaltningen föreslår därför att förslaget inte genomförs.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Genomförande av förslaget skulle ta ekonomiska resurser i anspråk som belastar stadsmiljönämndens budget. Teoretiskt sett vore detta relativt sett inga större belopp, men några summor har inte kunnat anges – detta då förvaltningens leverantör av tjänster till offentliga toaletter har avrekommenderat förvaltningen att genomföra förslaget, på grund av negativa erfarenheter från tidigare försök på annan ort. Försöken resulterade i alltför frekvent och kostsam vandalisering för att kunna upprätthålla tillgången på mensskydd.

I teorin skulle genomförande av förslaget kunna ha viss positiv effekt på enskilda invånares och besökares privatekonomi. I likhet med en del annan offentlig konsumtion skulle större inköp av mensskydd också kunna ge medborgare fler mensskydd per krona via skatten än vad de får genom enskilda privata inköp. Å andra sidan skulle återförsäljare av mensskydd möta svårare konkurrens om kommunen tillhandahåller dessa gratis

Bedömning ur ekologisk dimension

På ett teoretiskt plan har förvaltningen inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension. Av praktisk erfarenhet att döma tros dock ett genomförande av

förslaget leda till ej obetydliga resurs- och materialsvinn, då både mensskydden och dess förvaring har plundrats och förstörts frekvent på de platser där det tidigare prövats.

Bedömning ur social dimension

Tillgång till mensskydd är idag en mänsklig rättighet enligt Förenta nationerna. Det har också beskrivits som en nyckel till mer jämställda möjligheter i samhället för kvinnor i jämförelse med män. Det kan även ses som viktigt för jämlika förutsättningar mellan olika åldersgrupper. I ett mindre perspektiv och med koppling till den ekonomiska dimensionen skulle därför kostnadsfri tillgång på mensskydd verka utjämnande mellan de grupper som kan behöva respektive inte behöva dem, varav den förstnämnda gruppen utgör upp till ungefär 48 procent av Göteborgs kommuns befolkning i berörda åldrar.

Samverkan

Partssamverkan med personalorganisationer har inte varit aktuell i detta fall.

Bilagor

1. Göteborgsförslag 12798

Ärendet

Stadsmiljöförvaltningen har fått i uppdrag av stadsmiljönämnden att vidare utreda e-förslaget med ärendeidentitet 12798 rubricerat ”Inför gratis mensskydd i allmänna toaletter i Göteborg”.

Förvaltningen har i detta tjänsteutlåtande sammanställt sin utredning, och nämnden har med tjänsteutlåtandet som underlag att ta ställning till om förslaget ska genomföras eller inte. Genomförande innebär att förslaget prioriteras samt tilldelas ekonomiska och personella resurser i närtid.

Beskrivning av ärendet

Förslaget

Förslaget sammanfattas av förslagslämnaren som att ett flertal personer vill att mensskydd ska finnas att tillgå utan kostnad inom offentliga toaletter på flera platser i staden.

Ett scenario beskrivs där någon som saknar såväl alla former av skydd som pengar för att köpa sådant befinner sig i innerstaden samtidigt som en menstruationsblödning påbörjas. Förslagslämnarens vilja förtydligas med en önskan om att mensskydd ska prioriteras genom att finnas lätt tillgängligt.

Vidare menar förslagslämnaren att en person betalar i genomsnitt mellan 100 och 150 kronor per månad för mensskydd, och att en kvinna menstruerar i genomsnitt 45 år; det ger enligt dessa påståenden en summa på mellan 54 000 och 81 000 kronor.

Förslagstexten hänvisar beloppen till Sveriges riksdag år 2004 och konstaterar att summan är orimligt hög. En annan hänvisning görs till en debattartikel i Aftonbladet 2018 där det står att Europeiska unionens medlemsstater har möjlighet att självständigt differentiera mervärdesskatten (moms) på mensskydd, men att Sverige underlåtit göra detta – vilket till effekt ska ha givit landet världens högsta skatt på mensskydd.

Förslagslämnaren jämför därefter mensskydd med mat som ett nödvändigt livsmedel och ovalbart behov, men att skillnaden mellan de två ligger i de mycket färre alternativen samt den högre momsen vad gäller mensskydd.

Förslagstexten avslutas med argumentet att det trots allt finns människor som inte har råd att köpa mensskydd i valet mellan dessa och exempelvis mediciner, och en motivering om att gratis mensskydd på offentliga toaletter bör prioriteras eftersom hälften av kommunens skattebetalare menstruerar.

Förutsättningar

Idén om att tillhandahålla mensskydd på Stadens för allmänheten tillgängliga toaletter har redan tidigare varit uppe för diskussion inom förvaltningen. Förslaget har även överlagts juridiskt och därigenom konstaterats kommunalrättsligt genomförbart. (Invändningar har varit att allmänintresset kanske inte är tillräckligt stort, eller saken lika motiverad som exempelvis i en skola, men så bedömdes inte vara fallet). I dagsläget är det Göteborgs Stad som äger de 20 byggnader i vilka Stadens 45 offentliga toaletter inryms. Tjänster som städning, drift och service av toaletterna utförs däremot av en upphandlad leverantör. För att minimera kostnader och administrativt arbete – samt undvika produkter som inte är anpassade till aktuella toaletter och kringtjänster – har förvaltningen utgått från att såväl nuvarande som tillkommande tjänster ska utföras av en och samma leverantör. Vid tidigare diskussion fanns inget sådant erbjudande, varför idén inte heller verkställdes.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningen har tillfrågat sin nuvarande leverantör av tjänster kring toaletterna om de skulle kunna utföra det som kommer av att genomföra förslaget, nämligen att tillhandahålla mensskydd samt förvaring och regelbunden påfyllnad av desamma. Leverantören ställde sig inledningsvis positiv till idén både principiellt och praktiskt, men avrekommenderade ett genomförande efter att ha undersökt erfarenheterna från liknande försök. Förvaltningen hade bett om kostnadsuppskattningar och inväntade efter samtal med leverantören ett utkast på såväl urval av produkter som konstruktion till förvaring. Istället mottog förvaltningen en redogörelse för de kostsamma negativa konsekvenser som ett liknande projekt hade haft i Stockholm, och en rekommendation att inte genomföra detta i Göteborg.

När detta prövades i Stockholm uppstod problem med vandalisering. Förvaringen förstördes med våld vid ett flertal tillfällen och tömdes på skydd flera gånger per dag. Försöket varade i cirka 10 dagar, varefter leverantören av mensskydd hoppade av projektet. Det kan noteras att dessa toaletter också krävde betalning för inträde. Även en annan tjänsteleverantör inom allmänna toaletter har delgivit likande erfarenheter. Vid försöket i Stockholm hade leverantören redan från start två extra städningar varje dag.

Sammantaget menar förvaltningens leverantör att det hela skulle medföra för mycket extra arbeten med reparationer, extra påfyllnad av skydd samt städning och tillhörande kostnader för att kunna rekommenderas. Skadegörelsen, nedskräpningen och materialåtgången gör att varken arbetssituationen, kostnaderna eller förbrukningen således kan beskrivas som hållbara ens på kort sikt. Leverantören tillägger hur tråkigt de tycker det är att detta inte fungerar så bra som det kunde ha varit.

Förvaltningen föreslår därför att förslaget inte genomförs. De teoretiska utgångspunkterna för ett genomförande är övervägande positiva, liksom tjänsteleverantören attityd till förslagets idé. De praktiska erfarenheterna av hur genomförandet troligtvis skulle fungera i verkligheten är dock alltför negativa.

Anders Grönberg

utvecklingsledare

kund- och ärendehantering

Gunilla Åkerström

avdelningschef

utemiljöer och stadsliv